

Daniel Rydberg
Naturavdelningen
Fiskeenheten
010-223 63 59
daniel.rydberg@lansstyrelsen.se

Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Näringsdepartementet
naringsdepartementet.registrator@regeringskansliet.se

Redovisning av insatser för fisketillsynen i Jönköpings län 2022, HaV dnr: 04772–2022

Bakgrund

Detta PM är Länsstyrelsen i Jönköpings läns redovisning av fisketillsynen på Vättern under år 2022. Kvantitativa uppgifter såsom antal förordnanden, beslag etcetera redovisas direkt i en av Havs- och vattenmyndigheten anvisad excelfil. Ett antal av dessa kvantitativa uppgifter framgår dock även av detta dokument.

Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev ska genomförda insatser för fisketillsynen redovisas till Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Redovisningen ska göras enligt anvisningarna från HaV den 21 december 2022 (HaV dnr: 04772–2022) i en Excelfil på Fiskenätnets samverkansyta samt som ett kortfattat PM, dvs. detta dokument, där kvalitativa uppgifter om tillsynen och dess förutsättningar och resultat under det gångna året ska återges. Specifikt efterfrågas en bedömning huruvida nuvarande nivå på tillsynen är tillfredställande och tillräcklig samt hur den nya fördelningsnyckeln av fiskevårdsmedel påverkat tillsynen. Redovisningarna ska lämnas senast 1 februari 2023.

Fisketillsyn Vättern 2022

Fisketillsynen i Vättern bedrivs av länsstyrelserna gemensamt runt sjön med i första hand personal från Länsstyrelsen i Jönköpings län. Utöver detta tillkommer även frivilliga, icke avlönade förordnande tillsynspersoner i Vätterns tillflöden. Under verksamhetsåret 2022 återfanns dels förordnade tillsynspersoner för hela Vättern, dels för tillflödena till Vättern. Utöver detta fanns även ett antal förordnanden som enbart omfattade viss del av sjön och då på kommunalt enskilt vatten. Förutom ovanstående finns även så kallade lekfiskräknare, spridda över ett förhållandevis stort geografiskt område, från sjöns södra till norra del, vilka noterade lekfiskaktiviteten i Vätterns tillflöden. Denna lekfiskregistrering skedde såväl under våren (harr) som under hösten (öring). Lekfiskräknarna fyller, förutom sin funktion som datainsamlare, även en viktig roll som rapportörer av oegentligheter till Länsstyrelsens fisketillsyn under gällande fredningstider.

Aktuell förvaltningsplan för fisk- och fiske i Vättern är delvis rådgivande för fisketillsynsverksamheten på sjön. Under 2023 kommer fortsatt arbete att ske med att uppdatera förvaltningsplanen varpå gällande målvärden ska utvärderas med avseende på indikatorer för fisketillsynen.

Plan och utfall

I likhet med tidigare år prioriterades tillsynen på Vättern högt inom ramen för ordinarie verksamheten där ambitionen var att vidmakthålla den omfattande operativa tillsynstiden på sjön. Tillsynsplanen för verksamhetsåret beslutades och fastställdes slutligt den 16 juni 2022 i den för Samförvaltning Vättern specifika arbetsgruppen för fisketillsyn.

Utfallet av faktisk tillsyn under år 2022 summeras till 53 tillfällen vilket är 5 färre än vad som planerades (figur 1). Antalet tillfällen var 3 färre jämfört med föregående år (2021). Tillsynen har under det gångna året fortsatt kunna effektiviseras genom att kombinera tillsyn med genomförandet av undersökningar på Vättern. Exempel på detta är bland annat vidmakthållande av en heltäckande infrastruktur för omfattande telemetristudier av röding med fler arter, samt märkning av röding från olika delar av sjön med akustiska märken. Helsingforsfiske efter kräfta är ytterligare exempel på biologiska undersökningar som kunnat samordnas med den operativa fisketillsynen. Att kombinera undersökningar som i fallet ovan med fisketillsyn innebär en kostnadseffektiv verksamhet med många synergieffekter.

Figur 1. Fisketillsynsplan 2022, planerade dagar respektive utfall av faktisk operativ fisketillsyn i Vättern och dess tillflöden.

Under den mest intensiva tillsynsperioden, vilken sammanfaller med allmänhetens kräftfiske sista helgen i augusti och det två

första i september, var antalet tillsynstillfällen fler än vad som planerats. Detta beror på att viss tillsyn bedrevs i samband med provfiske efter kräfta. Tillsynen är behovsanpassad varför målsättningen är att i första hand bedriva tillsyn dagar det bedrivs ett omfattande fiske.

Under oktober och november var utfallet något lägre än det planerade. Anledningen till detta beror främst på väderförhållanden. Personalförändringar under december månad gjorde att ingen av de planerade tillsynsdagarna genomfördes denna månad. Vidare karaktäriseras höstmånaderna ofta av mycket hårda vindförhållanden och verksamhetsåret 2022 utgjorde här inget undantag. Tillsynsåret får sammantaget anses som bra då närvaron på sjön har varit hög i samband med de perioder då flest överträdelser av gällande regelverk vanligtvis äger rum.

Antal tillsynstillfällen

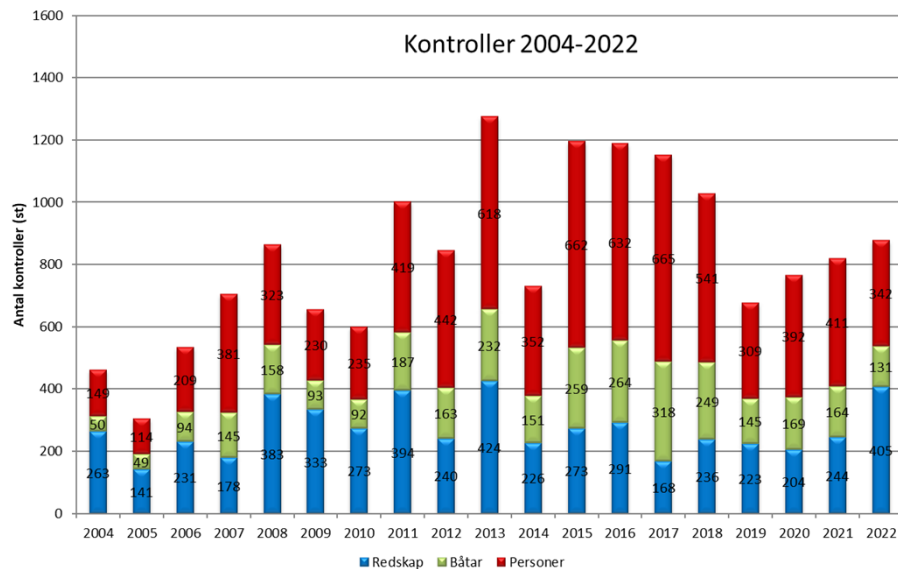
I figur 2 framgår antal tillsynstillfällen mellan åren 1996–2022 samt det totala antalet genomförda kontroller (personer, båtar och redskap). Under 2022 gjordes totalt 878 kontroller varav 405 utgjordes av redskap, 131 av båtar och resterande 342 av enskilda personer. Andelen båtar och personer är i nivå med föregående år samtidigt som antalet redskap var betydligt högre än förra året (figur 3). Denna ökning beror på en kombination av dels det kräftprovfiske som genomfördes 2022, dels på det arbete som skett inom ramen för den telemetristudie som nu genomförs på Vättern. Att kombinera tillsyn med dessa undersökningar har således lett till fler kontrollerade redskap vilket är mycket positivt. 2020 ändrades reglerna för allmänhetens kräftfiske till följd av hanteringsprogrammet för

signalkräfta. Detta innebar att antalet helger då fiske får bedrivas drogs ner från fem till tre. Som en effekt av detta minskade allmänhetens totala fiskeansträngning med burar. Historiskt är det denna period då flest kontroller och beslag görs per tillsynstillfälle.

Figur 2. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern som tillflöden under perioden 2004–2021 inklusive totala antalet kontroller (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

I samband med allmänhetens kräftfiske förstärks vanligen tillsynen på Vättern med tillsynsbåt och personal ifrån Västra Götalands län. Som framgår i Figur 2 genomfördes en sådan förstärkning även under 2022. Målsättningen inför kommande år är att ytterligare öka utbytet mellan de båda länens fisketillsynsresurser, dvs. att utöka den gemensamma tillsynen på Vättern och även låta tillsynen som vanligtvis verkar i Vättern bistå i Vänern när Västra Götaland begär handräckning.

Figur 3. Perioden 2004–2022 uppdelat på kontrollkategorierna redskap, personer och båtar.

Glädjande deltog, liksom tidigare år, även sjöpolisen under kräftfiskeperioden som förutom att bedriva fisketillsyn även kontrollerade andra områden inom sin verksamhet. Under år 2022 gästades Vättern av sjöpolis från Göteborg vid två helger, dels runt Motala dels i Karlsborgstrakten. Tyvärr deltog ej de lokala polisområdena i det operativa tillsynsarbetet under 2022, vilket de gjort under flera år tidigare. Samarbetet med polisen har under 2022 ändå varit fortsatt mycket bra och ger tillsammans med handräckningen från Västra Götalands län den vidd av fisketillsyn som eftersträvas i samband med allmänhetens kräftfiske.

Generellt bedöms resurserna för fisketillsynen på Vättern vara tillräckliga. Bedömningen har tidigare varit att problemen har ökat i samband med allmänhetens kräftfiske, inte minst för de licensierade yrkesfiskarna i sjön. Allmänhetens fiske 2022 är med facit i hand ett av de bättre sett till det relativt låga antalet

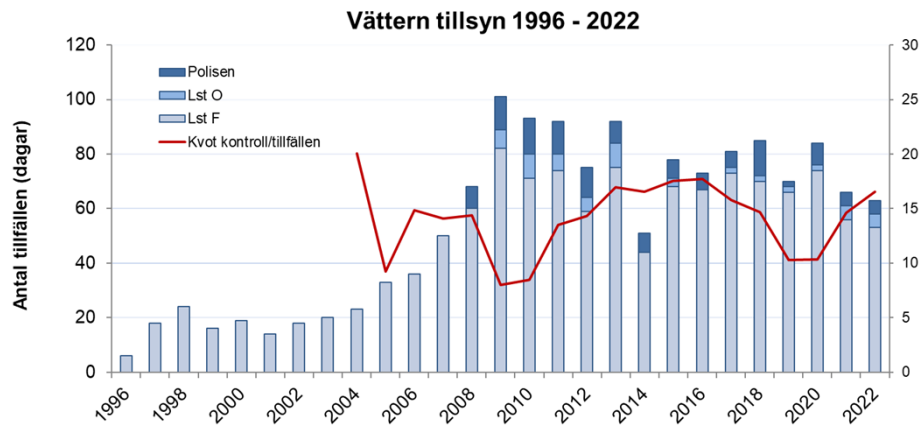
regelöverträdelser, beslag och polisanmälningar. De sedan tidigare planerade hamnkontrollerna bedöms kunna fylla en viktig roll då det numera bara får ilandföras 60 kräfter per person och dygn.

Figur 4. Fisketillsynen på Vättern genomförs året om och anpassas till de dagar då behovet bedöms vara som störst. Vid särskilt stort behov, vilket sammanfaller med allmänhetens kräftfiske, så sker också en nära samverkan med sjöpolisen och fisketillsynen från Länsstyrelsen Västra Götalands län (foto: Fredrik Larson).

I figur 5 framgår kvoten för antalet kontroller per tillsynstillfälle under perioden 2004–2022. Med denna som mått för tillsynens effektivitet så ligger resultatet från 2022 (16,6) på en högre nivå sett till de föregående tre årens medelvärde (11,7). Väderleken under allmänhetens kräftfiske har en stor inverkan på utfallet av kvoten kontrollerade redskap per tillfälle eftersom redskapen ofta ligger förhållandevis koncentrerat sett till yta. Antal kontrollerade redskap per tidsenhet, men också tillsynstillfälle

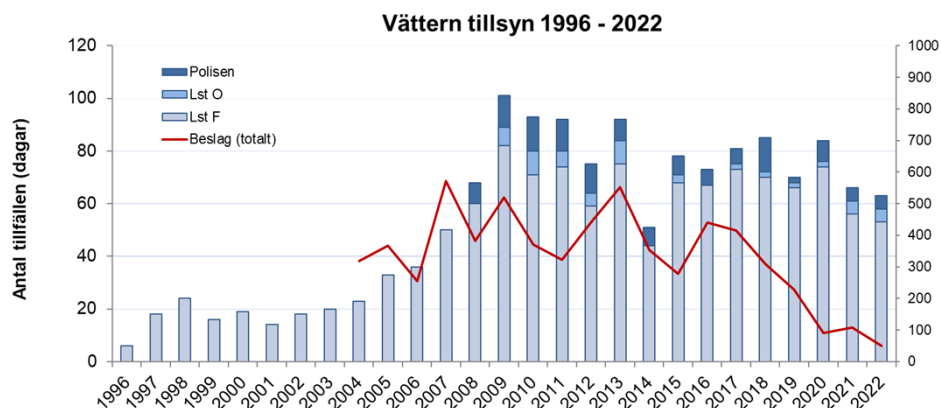
ökar således om vädret är gynnsamt.

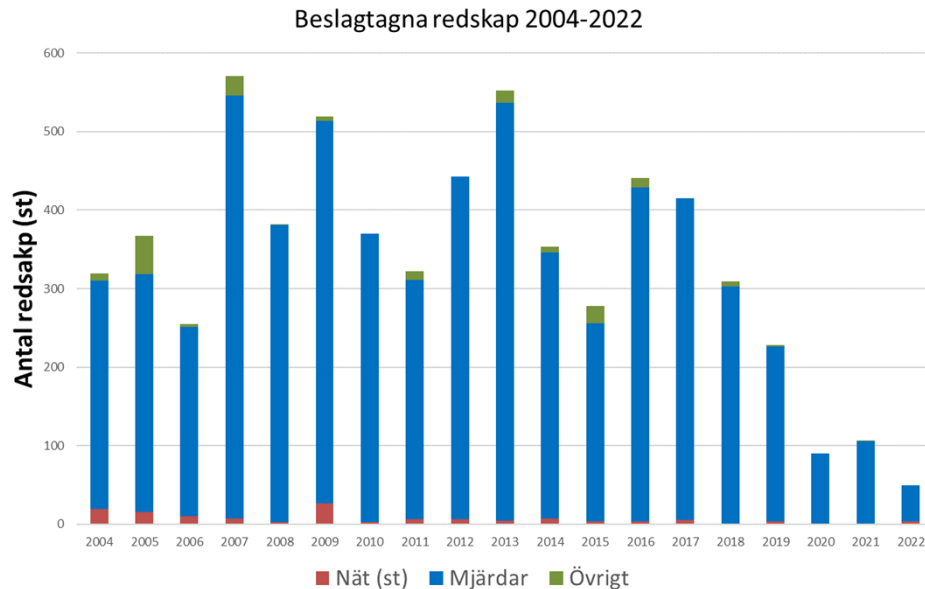
Figur 5. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern som tillflöden under perioden 2004–2022 inklusive kvot för antal kontroller per tillsynstillfälle (röd linje) avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Beslag, polisanmälningar och anmärkningar

Trenden är tydlig gällande beslagtagna redskap som under verksamhetsåret 2022 var det lägsta som noterats sedan Länsstyrelsen tog över det operativa tillsynsansvaret 2004. Jämfört med 2021, som också hade få beslag, minskade dessa under 2022 med hela 60 redskap vilket är en halvering av antalet beslagtagna redskap (figur 6).

Figur 6. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern som tillflöden under perioden 2004–2022. Röd linje illustrerar antal beslagtagna redskap avseende Länsstyrelsen i Jönköpings län.

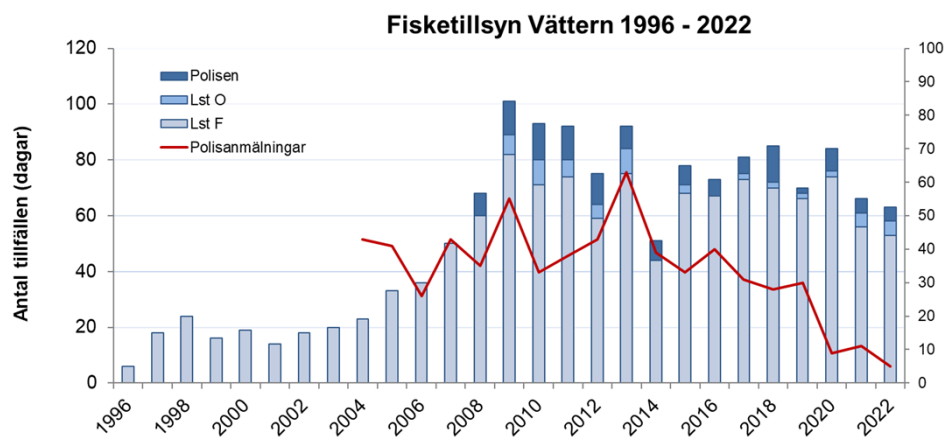

Figur 7. I figuren framgår antalet beslagtagna redskap nedbrutet på kategorierna nät, kräftmjårdar och övriga redskap under perioden 2004–2022. Övriga redskap omfattas av exempelvis sumpar, sportfiskeutrustning såsom fiskesjö inklusive fiskerulle etc.

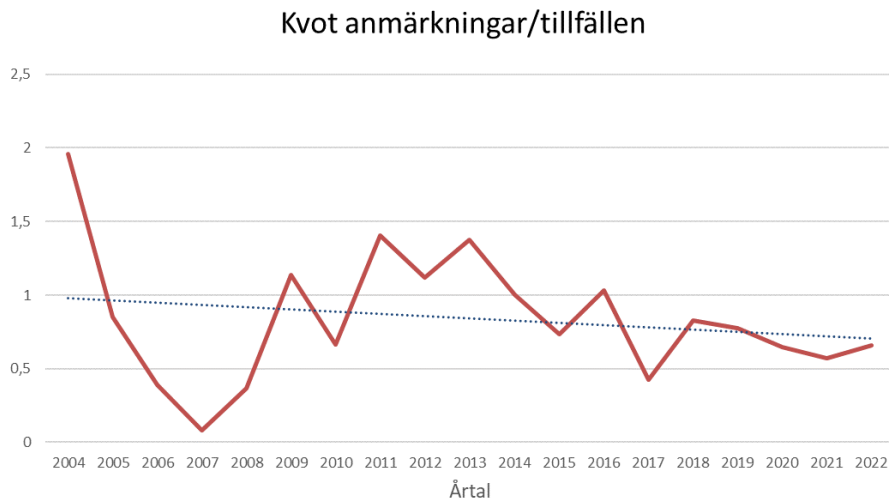
Det minskade antalet beslagtagna redskap kan vara en effekt av bättre regelefterlevnad, men kan åtminstone sedan den tydliga reduktionen från år 2020 i hög grad tillskrivas att helgerna för allmänhetens kräftfiske har minskat vilket inneburit färre redskap ute i sjön. I sammanhanget kan det dock inte uteslutas att de som bedriver ett olagligt fiske gör detta på ett mer utstuderat tillvägagångssätt, exempelvis genom att använda sig av kräftlänkar utan någon synlig utmärkning som fisketillsynen därmed har mycket svårt att hitta och beivra.

De beslag som gjordes under år 2022 dominerades liksom tidigare år av kräftmjårdar (94 %). Utöver kräftburar gjordes även beslag av 3 stycken nät med en sammanlagd längd av 550 meter. Inga övriga redskap såsom handredskap i form av spön eller kräftsumpar beslagtogs under 2022. Antal beslagtagna redskap framgår i figur 7.

Från 2016 fram till 2018 minskade antalet polisanmälningar (figur 8). Under 2019 gjordes något fler än året innan trots att beslagen minskade. Då varje enskild kräftbur räknas som ett beslag kan detta vara en förklaring, det vill säga att de beslag som gjorts (länkade burar) som senare renderat i en polisanmälan har bestått av färre redskap vid varje enskilt tillfälle. Under 2022 noterades en fortsatt minskning. Detta trots att antalet tillsynstillfällen låg på en likande nivå som för året innan men också trots en ökad mängd kontroller. Då antalet beslagtagna redskap går hand i hand med antalet polisanmälningar är trenderna desamma vilket är mycket glädjande. Från toppnoteringen 2013 då 63 anmälningar gjordes så låg 2022 års siffra på 5 anmälningar. Förhoppningsvis uppvisar även kommande års sammanställning ett liknande lågt resultat.

Figur 8. Antal tillsynstillfällen för såväl Vättern som tillflöden under perioden 2004–2022. Röd linje illustrerar antal polisanmälningar där Länsstyrelsen i Jönköpings län står som målsägande. Tillkommer gör de anmälningar som yrkesfiskare, enskilda fiskerättsägare och sjöpolis gör.

Figur 9. I figuren framgår kvoten avseende antalet anmärkningar per tillfälle för fisketillsynen på Vättern mellan åren 2014–2022.

Anmärkningar på redskap, det vill säga att redskapet på något sätt är behäftat med fel, men inte av så allvarlig karaktär att det föranleder ett beslag och polisanmälan ökade något jämfört mot året innan. Anmärkningar har historiskt genererats främst på grund av dåligt utmärkta redskap. Utmärkning, men också märkning, av utestående redskap har blivit betydligt bättre under senare år för samtliga kategorier fiskande. Det ser dock ut att finnas geografiska skillnader i regelefterlevnaden på märkning och utmärkning vilket föranleder ett fortsatt arbete med riktade informationsinsatser så att ännu fler får vetskap om hur de ska göra för att uppfylla lagstiftningens krav.

Information

Generellt kan fisketillsynen i Vättern 2022 sammanfattas med att regelefterlevnaden har varit god. Under året noterades en låg och samtidigt minskande nivå av antal polisanmälningar och beslagtagna redskap jämfört med hur det var före år 2020. Sambandet mellan den bestående minskningen och neddragningen av antalet helger i allmänhetens kräftfiske från år 2020 är sannolikt mycket stor och något som vidare har

förstärkts av färre fiskande till följd av ogynnsam väderlek. Sett över ett längre tidsperspektiv finns sannolikt förklaringen även att finna i den omfattande informationsspridning som har genomförs i olika typer av media kring regler, fisketillsyn och fisket i Vättern. I synnerhet sker denna exponering strax inför och i samband med allmänhetens kräftfiske i Vättern, men också i samband med olika fiskeribiologiska undersökningar på sjön där tillsynsbåten samt dess personal exponeras. De under de senare åren riktade informationsinsatserna vid direktkontakten med de fiskande samt redskapshandlare har gett ett märkbart positivt resultat. En bred informationsinsats inför och under allmänhetens kräftfiske är nu en väl inarbetad rutin.

Arbetet med att sprida information om hemsidan

www.svenskafiskeregler.se

har fortsatt genom att delge information till de fiskande som har kontrollerats. Vidare finns sedan en tid tillbaka en uppdaterad sida om fisketillsynen i Vättern på Vätternvårdsförbundets hemsida. Här hittas även en sammanfattning över aktuella regler samt information om fisk och fisket på sjön, www.vattern.org. Under 2023 kommer ytterligare uppdateringar av sidan att genomföras för att göra den mer tillgänglighetsanpassad.

Inför 2022 var målsättningen att uppdatera samtliga informationstavlor runt sjön. Detta kunde på grund av tidsbrist endast genomföras i temporär form, men kommer att avslutas under år 2023.

Behov av hamnkontroller

Behovet av hamnkontroller bedöms fortsatt vara stort. Att kunna genomföra dessa landningskontroller i anslutning till hamnarna bedöms vara ett av de bättre tillvägagångssätten för att hantera och följa upp delar av lagstiftningen som berör allmänhetens kräftfiske i Vättern.

Yrkesfiskets problem och särskilda insatser mot organiserat tjuvfiske

Fisketillsynen gör, utefter samtal och observationer, bedömningen att problemen med stölder och skadegörelse av redskap samt stöld av fångst (tjuvvittjning av redskap) hos såväl yrkesfiskare som andra fiskande förekommer, men i tydligt minskad omfattning under år 2022. Det bedöms fortsatt finnas en verksamhet som inte deklarerar eller redovisas på något sätt. Samverkan har tidigare skett mellan skattemyndigheten, länsstyrelsen och polis för att stävja denna typ av verksamhet, vilket bedöms lett till att omfattningen av regelbrotten minskat.

Ett fortsatt gott samarbete med de övriga länen runt sjön, sjöpolis, lokala polisområden, andra berörda myndigheter och de fiskande på Vättern är även fortsatt högt prioriterat.

De som medverkat i beslutet

Rapporten har beslutats av enhetschef Anton Halldén efter föredragning av fiskerikonsulent Daniel Rydberg.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur Länsstyrelsen hanterar personuppgifter finns på

<http://www.lansstyrelsen.se/dataskydd>

Kopia till:

Per-Olof Andersson, HaV, per-olof.v.andersson@havochvatten.se

Tomas Schön, Länsstyrelsen Örebro län, tomas.schon@lansstyrelsen.se

Fredrik Larson, Länsstyrelsen Västra Götalands län, key.hoglund@lansstyrelsen.se

Jörgen Dahlin, Länsstyrelsen Östergötlands län, jorgen@lansstyrelsen.se

Friederike Ermold, Vätternvårdsförbundet, friederike.ermold@lansstyrelsen.se

Rasmus Lindblad, Vätternvårdsförbundet, rasmus.lindbald@lansstyrelsen.se

Tillsynsgruppen, Samförvaltning Vättern

Jonny Ståhl, Vätterns Fiskareförbund, jonny@fiskevard.net